

Sygn. akt I CNP 17/14

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie skargi J. P. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w R.

z dnia 15 marca 2012 r., wydanego w sprawie

z wniosku M. Z.

przy uczestnictwie, [...]

o dział spadku, podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2014 r.,

**odrzuca skargę i nie obciąża J. P. kosztami
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 marca 2012 r. Sąd Rejonowy w R. dokonał działu spadku po W. P., podziału majątku wspólnego i zniesienia współwłasności. Uczestnik postępowania J. P. nie zaskarżył tego postanowienia, a jego wniosek z dnia 31 lipca 2013 r. o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji został postanowieniem z dnia 8 października 2013 r. odrzucony z powodu niewykazania w rozumieniu art. 169 § 4 k.p.c. wyjątkowego wypadku uzasadniającego żądanie przywrócenia terminu po upływie roku od jego uchybienia.

Od wymienionego postanowienia z dnia 15 marca 2012 r. uczestnik postępowania J. P. wniósł – na podstawie art. 519¹ § 2 k.p.c. – skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i zażądał stwierdzenia jego niezgodności z prawem wynikającej „z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, tj. art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego błędne niezastosowanie, mimo istniejącego domniemania bezpośredniego stosowania norm konstytucyjnych, i rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy bez uwzględnienia fundamentalnej zasady sprawiedliwości postępowania sądowego oraz art. 316 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 poprzez wydanie w przedmiotowej sprawie postanowienia wbrew stanowi rzeczy istniejącemu w chwili wydania orzeczenia”. Uzasadniając przewidzianą w art. 519² § 2 k.p.c. przesłankę dopuszczalności skargi w postaci wyjątkowych wypadków, uczestnik postępowania stwierdził, że nie zdawał sobie sprawy, że merytoryczne zakwestionowanie orzeczenia wymaga wniesienia środka odwoławczego. Poniósł również, że spełnienie omawianej przesłanki uzasadniają charakter naruszonych przez Sąd przepisów prawa i przeprowadzenie postępowania w sposób sprzeczny ze standardami, jakim powinno odpowiadać postępowanie sądowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przytoczony przepis wyraża zasadę, że przesłanką dopuszczalności skargi o stwierdzenie

niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykorzystanie przez stronę przysługujących jej środków prawnych. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 519² § 2 k.p.c., który w sytuacji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, dopuszczalność skargi uzależnia od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: istnienia wyjątkowego wypadku oraz wystąpienia niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113).

W orzecznictwie Sąd Najwyższego zostało wyjaśnione, że wyjątkowe wypadki, o których mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej, takich jak ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, niepubl., i z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 114). Przedstawiona wykładnia pojęcia wyjątkowych wypadków – ze względu na tożsamą treść art. 424¹ § 2 k.p.c. i art. 519¹ § 2 k.p.c. – jest w pełni aktualna także na gruncie art. 519² § 2 k.p.c.

Wskazana w skardze przyczyna niewwniesienia przez J. P. apelacji od zaskarżonego postanowienia nie mieści się przedstawionym wyżej rozumieniu wyjątkowych wypadków usprawiedliwiających nieskorzystanie przez uczestnika postępowania z przysługujących mu środków zaskarżenia. Nie ma ona bowiem charakteru obiektywnego. Sąd, ogłaszając zaskarżone postanowienie bezpośrednio po ostatniej rozprawie, w której uczestnik postępowania brał udział, pouczył

uczestników postępowania – co wynika z protokołu rozprawy – o sposobie i terminie zaskarżenia ogłoszonego orzeczenia. Nie zachodzi zatem niezbędna przesłanka dopuszczalności skargi w postaci wyjątkowego wypadku.

Wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie spełnia ponadto mającego charakter konstrukcyjny wymagania uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Spełnienie tego obowiązku, pozostającego w wyraźnym związku z art. 417¹ § 2 k.c., wymaga złożenia przez skarżącego w skardze oświadczenia, że szkoda wystąpiła – ze wskazaniem jej rodzaju i rozmiaru – oraz uwiarygodnienia tego oświadczenia. W tym celu skarżący może powoływać i przedstawiać dowody oraz inne środki, nawet nieuznawane przez kodeks postępowania cywilnego za dowody, jak pisemne oświadczenia, surogaty dokumentów czy tzw. opinie prywatne. Niezbędne jest także wykazanie adekwatnego związku przyczynowego między zaskarżonym orzeczeniem a powstałą szkodą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16, z dnia 23 września 2005 r., III CNP 5/05, niepubl., z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141).

Skarżący wprowadził zamieścić w skardze wywód dotyczący uprawdopodobnienia szkody, ale ograniczył go do stwierdzenia, że zaskarżone postanowienie pozbawiło go należnego mu udziału w spadku. Okoliczności podane przez skarżącego nie mogą zatem być uznane za spełniające wymaganie przewidziane w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., III CNP 37/00, nie publ.).

Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. wyraźnie odróżnia podstawy skargi oraz ich uzasadnienie (pkt 2) od wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (pkt 3). Postawienie przez prawodawcę jako dwu odrębnych wymagań przytoczenia podstaw i ich uzasadnienia oraz wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne było – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05 (OSNC z 2006 r. Nr 7-8, poz. 140) – zabiegiem w pełni świadomym i uzasadnionym.

Tymczasem skarżący nie oznaczył w skardze, co stanowi podstawę skargi i jej uzasadnienie, a co – wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone postanowienie jest niezgodne. Łączne ujęcie omawianych wymagań – z powodów wyżej przedstawionych – jest natomiast niedopuszczalne.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 102 w związku z art. 424²¹, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).